

Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT

Lausunto

23.06.2021

208/04.01.00/2021

Asia: VN/477/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Pyydämme lausumaan hallituksen esitysluonnoksesta sekä vastaamaan seuraavaan kysymykseen:

-

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ YLEISESTI

KT Kuntatyönantajat kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta. KT Kuntatyönantajien lausunnon keskeisinä viesteinä on seuraavat:

- Opiskeluhoitopalvelujen saatavuuden parantamisen suurimpana haasteena on kelpoisen henkilöstön saatavuus.
- Tässä lausunnolla olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan kiristettäväksi kelpoisuusehtoja juuri niissä ammateissa (psykologit ja kuraattorit), joista on entuudestaan merkittävä pulaa osaajista. KT ei kannata minkäänlaisia kiristyksiä kuraattorien kelpoisuusvaatimukseen. KT ei myöskään kannata sitovia henkilöstömitoituksia
- Sote-uudistuksen voimaantulon myötä mukaan psykologi- ja kuraattoripalvelut siirretään hyvinvointialueiden tehtäväksi vuonna 2023. KT Kuntatyönantajien mukaan kuntia ja koulutuksenjärjestäjiä ei tule velvoittaa perustamaan vakituisia palvelussuhteita ja noudattamaan sitovia henkilöstömitoituksia ennen hyvinvointialueiden käynnistymistä.

Hallituksen esityksen tavoitteena on tasata eroja opiskeluhuoltopalvelujen saatavuudessa. KT Kuntatyönantajat haluaa kuitenkin huomauttaa, että suurin haaste näiden palvelujen tuottamisessa kytkeytyy osaavan henkilöstön saatavuuden ongelmiin.

Psykologeista on maassamme merkittävää pulaa, mihin johtopäätökseen tulee tarkastelemalla useita eri tilastolähteitä. Psykologipulaa ei voi myöskään korvata nopeasti maahanmuutolla, koska psykologina toimiminen edellyttää erinomaista kielitaitoa. Siksi työvoimatarpeeseen vastaaminen tapahtuu enimmäkseen koulutusjärjestelmän kautta, niin peruskoulutuksen kuin erilaisten muuntokoulutusten avulla. TEM:n ylläpitämän ammattibarometrin mukaan psykologit ovat nousseet top15 pula-alojen joukkoon vuonna 2019 ja olivat tuoreimmassa mittauksessa sijalla 8. Pula psykologeista on siis pahentunut viime vuosina. Eri lähteiden mukaan viimeisten vuosien aikana työvoimapula on yleisesti maassamme pahentunut.

Psykologien työmarkkinoilla on pula työvoimasta eikä psykologien työmarkkinoilla ole kohtaanto-ongelmaa. Työttömiä psykologeja ei ole missään, joten kohtaanto-ongelmasta puhuminen on virheellistä, sillä se kuvaa tilannetta, jossa jossakin olisi pulaa psykologeista ja jossakin heitä olisi merkittävästi työttömänä. Yksinkertaisesti psykologeille on enemmän työpaikkoja ja kysyntää, kuin mitä heitä on tarjolla.

Psykologit olivat KT Kuntatyönantajien vuoden 2019 olevan työvoimatiedustelun mukaan kuntasektorilla niiden ammattinimikkeiden joukossa, joista on suurin työvoimapula. Ainoastaan puheterapeuteista, sosiaalityöntekijöistä lastensuojelussa ja lääkäreistä oli psykologeja pahempi työvoimapula. (<https://www.kt.fi/uutiset-ja-tiedotteet/2020/kuntasektorin-tyovoimavaje-pysynyt-vahaisena>). Kuntasektorilla kokonaisuudessa vuonna 2019 keskimäärin tutkimuspäivänä kokonaan hoitamatta olleiden vakanssien määrä oli vähäinen. Psykologien vakansseista kuitenkin 5,7% oli tutkimuspäivänä kokonaan hoitamatta.

Kuraattorien tilanne on sikäli psykologeista poikkeava, että kyseisessä tehtävässä voi työskennellä usealla eri sosiaalitieteen tutkinnolla ja myös ammattikorkeakoulutuksen pohjalta. On kuitenkin huomioitava, että näitä kelpoisuusehtoja oltaisiin lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä kiristämässä, ja samaan aikaan tehdään useita eri uudistuksia, jotka nostavat juuri näiden koulutuksen suorittaneiden osaajien tarvetta eri julkisten palveluiden tuottamisessa. KT haluaa myös korostaa, että tässä lausunnolla olevassa esityksessä ehdotetaan kiristettäväksi kelpoisuusvaatimuksia juuri niissä tehtävissä, joista myös TEMin Ammattibarometrin mukaan on ollut merkittävä pula osaavasta henkilöstöstä.

KT Kuntatyönantajat katsoo, että kuraattorien kelpoisuusvaatimuksia ei tule tiukentaa. Lisäksi KT Kuntatyönantajat vastustaa hallituksen esityksen kirjausta, jonka mukaan ”koulutukseen tulee sisältyä tai sen lisäksi tulee olla suoritettuna 60 opintopisteen laajuiset korkeakouluopinnot, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista”. Tämä kirjaus vaatii kohtuuttoman pitkät (noin vuoden päätoimiset) täydentävät opinnot tai rajaa käytännössä kelpoisuuden sosiaalityön tai sosionomin tutkinnon suorittaneisiin.

Kuraattorien kelpoisuusvaatimuksia väljennettiin viime hallituskaudella lailla (1501/2016). Työmarkkinoiden toimivuuden kannalta on erittäin ongelmallista, että kelpoisuusvaatimukset muuttuvat näin nopeasti niiden edellisen muutoksen jälkeen ja näin heikentää myös nykyisin näihin tehtäviin koulutautuvien sekä työmarkkinoiden tilannetta. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan kuraattorien tehtävään on kelpoinen sosionomin ohella myös henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto, ja suoritettuna sosiaalialan aineopinnot tai vähintään kahden vuoden työkokemus kuraattorien tai sitä vastaavasta sosiaalialan tehtävästä. Nykyisessä lainsäädännössä soveltuvan korkeakoulututkinnon kelpoisuusvaatimuksena edellytettyä sosiaalialaa ei ole määritelty yliopistojen koulutusvastuusaantelyssä.

KT Kuntatyönantajien mukaan kuraattorien kelpoisuutta ei tule rajata yksin sosiaalityöntekijöille ja sosionomeille vaan entisen mukaisesti ”henkilöille, joilla on soveltuva korkeakoulututkinto”.

KT Kuntatyönantajat haluaa Kuntaliiton tapaan kiinnittää huomiota ruotsinkielisten kuraattorien ja psykologien saatavuuden vaikeuteen. Tähän kriittiseen tilanteeseen on löydettävä ratkaisuja riittävän väljistä kelpoisuusvaatimuksista, aloituspaikkojen lisäämisestä ja Kuntaliiton omassa lausunnossaan esittämistä joustavista keinoista palveluiden tuottamiseen.

9 § MITOITUS

KT Kuntatyönantajat ei kannata esitettyjä sitovia henkilöstömitoituksia. KT Kuntatyönantajat korostaa, että vaikeudet osaavan työvoiman saatavuuteen ei ratkea mitoituksilla vaan riittävillä koulutusmäärillä ja riittävän väljillä kelpoisuusvaatimuksilla.

LAIN VOIMAANTULO

Hallituksen esityksessä ei olla huomioitu sote-uudistusta, jolla on merkittävä vaikutus oppilas- ja opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalveluihin. Eduskunnan päätöksen mukaan psykologi- ja kuraattoripalvelut siirretään hyvinvointialueiden tehtäväksi vuonna 2023. KT Kuntatyönantajien mukaan kuntia ja koulutuksenjärjestäjiä ei tule velvoittaa perustamaan vakituisia palvelussuhteita ja noudattamaan sitovia henkilöstömitoituksia vuoden 2022 alusta alkaen, vaan mitoitukset astuvat voimaan aikaisintaan vuonna 2023. Tässä lausuttavana olevassa hallituksen esityksessä ja annettavassa lainsäädännössä siirtymäajan tulee olla riittävä, huomioiden sote-uudistus sekä kuntien, kuntayhtymien ja tulevien hyvinvointialueiden mahdollisuus ammattitaitoisen henkilöstön saatavuuden varmistaminen.

Hallituksen esityksen perusteluosassa on mainittu henkilöstömitoitusten tulevan kuraattoripalveluiden osalta voimaan 1.1.2022 alkaen. Tätä ei kuitenkaan ole kirjattuna lakiehdotuksen eikä rinnakkaistekstin voimaantulosäännöksessä, jolloin perusteluosan ja lakiehdotuksen välillä on ristiriita. Mikäli tätä lakiehdotuksen kirjausta ei korjata, olisi edessä kuraattoripalveluiden osalta kestävätilanne, jossa mitoitusten ja kelpoisuuksien voimaantulo olisi ilman siirtymäaikaa.

KT Kuntatyönantajia on sille toimitetussa lausuntopyyntönsä pyydetty vastaamaan seuraaviin kysymyksiin

1. onko hallituksen esitysluonnoksen mukainen kuraattorin kelpoisuus toimiva oppilaitoksen opiskeluhuoltotyötä silmällä pitäen vai

KT Kuntatyönantajien näkemyksen mukaan nykyisen lain mukaisiin kuraattorin kelpoisuusvaatimuksiin ei ole tarpeen tehdä muutoksia. Nykyisillä vaatimuksilla voidaan varmistaa kelpoisen henkilöstön saatavuus paremmin kuin esitetyillä muutoksilla. KT Kuntatyönantajat vastustaa nykyisten kelpoisuusvaatimusten kiristämistä ja pitää erityisesti kohtuuttomana vaatimusta 60 opintopisteen laajuisista korkeakouluopinnoista, joiden tulee muodostua sosiaalityön yliopisto-opinnoista tai sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun korkeakoulututkintoon kuuluvista opinnoista.

2. olisiko mielestänne kohdassa 5.1 esitetty vaihtoehtoinen malli, jossa kuraattori olisi sosiaalityöntekijä tai sosionomi parempi?

Ei

Mursu Sanja
Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT